

Джузеппе Верді

Ріголетто

Опера на три дії

Лібретто Франческо Марія П'яве за драмою Віктора Гюго «Король бавиться».

*Український переклад Людмили Старицької-Черняхівської.
Літературна редакція Максима Стріхи.*

Дійові особи:

Герцог Мантуанський – тенор

Ріголетто, блазень при дворі в Герцога – баритон

Джільда, дочка Ріголетто – сопрано

Джованна, покоївка Джільди – меццо-сопрано

Спарафучіле, бандит – бас

Маддалена, його сестра – контральто

Граф Монтероне – баритон (бас)

Придворні:

Марулло – баритон

Борса – тенор

Граф Чепрано – бас

Графиня Чепрано – меццо-сопрано

Офіцер варту – тенор (баритон)

Паж герцогині – меццо-сопрано

Дія перша

Розкішна зала в палаці герцога Мантуанського. В глибині – двері, які ведуть до інших яскраво освітлених покоїв. Юрми придворних та дам проходжуються в глибині сцени. У далеких залах танцюють.

Виходить Герцог, розмовляючи з Борсою

Герцог

Стрінув красуню, прекрасну незнайомку,
Вже час із нею зійтися нам ближче.

Борса

З нею, здається, в храмі ви зустрілись?

Герцог

Так, минає третій місяць.

Борса

Де проживає?

Герцог

Далеко десь за містом.

Хтось таємно там вночі буває.

Борса

А ваше ймення дівчині відоме?

Герцог

Не знаю...

З'являється група придворних

Борса

Скільки красунь, погляньте!

Герцог

Та з них найкраща – графиня Чепрано.

Борса

Почують граф, чи пані...

Герцог

Мені що з того?

Борса

Нерозважна ця мова.

Герцог (сміючись)

Допоможе мені граф пречудово!

Та чи інша – мені це байдуже, кожна з них

Тут красою, мов зіронька, сяє.

Моє серце коханням палає,

Та не знає, якій догоджать!

Я сьогодні одній присягаюсь,

І клянуся їй серце віддати;

Завтра інша запалить кохання;

Що робити, завтра іншу я буду кохать,

Так, завтра зовсім іншу я буду кохать!

Вірність серця – то слово порожнє,

Бо воно гірше смерті кохання вбиває.

Хто полюбить – нехай пам'ятає:

Де є неволя, кохання нема!

З чоловіка-ревнивця сміюсь я,

І з коханця, що злий на фортуна,

Бо коли я кохаю красуню,
То сам Аргус стерегтиме дарма,
То сам стоокий, стоокий сам Аргус
Стерегтиме, стерегтиме ту красуню дарма,
Стерегтиме ту красуню дарма!
(Підійшовши до графині Чепрано)
Куди ви, жорстока?

Графиня Чепрано

Я вже з чоловіком рушаю в Чепрано.

Герцог

Сьогодні ви красою
Між зір цих хороших мов сонце, палали,
Своєю красою в полон всіх забрали!
Клянусь, що я перший кохати вас мушу,
Давно вже бентежить любов мою душу.

Графиня

Заспокойтесь!

Герцог

Кохати вас мушу!
Давно вже бентежить любов мою душу.

Графиня Чепрано

Заспокойтесь, благаю вас!

Герцог

Клянусь, що я перший кохати вас мушу,
Давно вже бентежить любов мою душу.

Ріголетто (до графа Чепрано)

На лобі що в вас, любий графе Чепрано?
Розсердивсь, погляньте!

Борса, хор

Бал пишний!

Ріголетто

О так!

Борса, хор

Веселий наш герцог сьогодні!

Ріголетто

Хіба новина це? Так завжди буває:

Красуні, бенкети, вино, карти, танці,
А потім завзято полине у бій!
Графиню здобути затявся сьогодні,
І граф хай лютує, - здобуде її!
(Іде. Танці тривають)

Марулло (*швидко входячи*)
Увага! Увага!

Борса, хор
Що сталося? Зізнайся!

Марулло
Скажу вам про диво.

Борса, хор
Кажі вже, не гайся!

Марулло
Ха, ха! Ріголетто...

Борса, хор
Та що ж?

Марулло
Дивовижно!

Борса, хор
Горба він позбувся, зробився вродливим?

Марулло
О ні, цікавіше! Наш блазень – потвора...

Борса, хор
Що ж далі?

Марулло
Він коханець!

Борса, хор
Він коханець? Неправда!

Марулло
Горбань Купідоном уже перевбрався!

Борса, хор
Ну й диво! Ну й диво! Горбань закохався!..

Герцог (*входячи разом із Ріголетто, до Ріголетто*)
Нестерпніш людини від графа нема!
А люба графиня – ангел краси.

Ріголетто
Вкрадем її!

Герцог
Хіба це можливо?

Ріголетто
Сьогодні ж!

Герцог
Забув ти про графа!

Ріголетто
Його до в'язниці...

Герцог
О, ні!

Ріголетто
Тоді... вигнання...

Герцог
Ні, ні, неможливо...

Ріголетто
Простіше... враз голову зняти!

Чепрано
О серце гадюче!

Герцог (*плескаючи Чепрано по плечі*)
А ти що нам скажеш?

Ріголетто
А що він порадить, порожній казан цей?
Навіщо придався?

Чепрано (*вихоплюючи шпагу*)
Негідник!

Герцог (*до Чепрано*)
Стривайте!

Ріголетто

Як смішно мені.

Марулло, хор

Розгнівався граф наш!

Герцог (*до Ріголетто*)

Гей, блазню, сюди!

Борса, Марулло, хор

Розгнівався граф наш!

Герцог

Ти в жартах своїх часто міру втрачаєш!

Чепрано

Помститись клянуся.

Не раз ми вже чули образи його!

Ріголетто (*до себе*)

Погрожує, бачте, зі мною він битись!

Герцог (*до Ріголетто*)

Він може жорстоко помститись тобі.

Чепрано

Помстімось!

Борса, Марулло, хор

Як саме?

Чепрано

Зі зброєю сходьтесь до мене усі.

Сьогодні ж!

Борса, Марулло, хор

Край ганьбі!

Герцог

У жартах своїх часто міру ти втрачаєш,

У жартах так часто ти міру втрачаєш,

Він може жорстоко, жорстоко і тяжко помститись тобі.

У жартах своїх часто міру ти втрачаєш,

У жартах так часто ти міру втрачаєш,

Він може жорстоко, жорстоко і тяжко помститись тобі.

Ріголетто

Та герцог не дасть мене їхній зlobі!
Дарма все, зі мною не схоче він битись,
Бо герцог не дасть мене їхній зlobі!
Ні, ні, чого боятись, чого боятись, чого боятись,
Бо ж герцог не дасть мене їхній тут зlobі.
Дарма все, зі мною не схоче він битись,
Бо герцог не дасть мене їхній зlobі!
Ні, ні, чого боятись, чого боятись, чого боятись,
Бо ж герцог не дасть мене їхній тут зlobі.

Борса, Марулло, Чепрано, хор

Помстїмось паяцу!
Ми стільки вже зневаги начулись від нього,
Терпїть сил нема!
Помстїмось паяцу, помстїмось!

Борса, Марулло, хор

Вже кладїм край ганьбї!

Чепрано

Зї зброєю сходьтесь до мене усі.

Борса, Марулло, Чепрано, хор

Зневаги вже досить, терпїть сил нема!
Помстїмось паяцу, помстїмось!

Борса, Марулло, хор

Вже кладїм край ганьбї!

Чепрано

Зї зброєю сходьтесь до мене усі.

До зали повертаються групи кавалерїв та дам, які танцювали в інших залах.

Борса, Марулло, Чепрано, хор

Люта помста! Люта помста! Люта помста!

Герцог, Рїголетто

Бал чудовий! Всї веселї!

Герцог, Рїголетто, Борса, Марулло, Чепрано, хор

Все навколо щастям сяє,
Все приносить нам утїху!
Хай нїщо не заважає
Насолоді, жартам, смїху.
Хай довїку тут панує

Хай довіку тут панує
Щастя, радість і краса!
Хай довіку тут панує
Щастя, радість і краса!

Монтероне *(за сценою)*
Хочу до нього!

Герцог
Ні!

Монтероне *(входячи)*
Негайно ж!

Ріголетто, Борса, Марулло, Чепрано, хор
Монтероне!

Монтероне
Так, Монтероне.
Як грім з тяжкої хмари, я в серце вам ударю.

Ріголетто
Відповім я.
Ви, пане, зраду супроти нас у самоті кували.
Та змову в безмірній милості своїй прощаєм.
За дочку трохи пізно прийшли вступатись:
Честь не повернеш, чого ж тут хвилюватись?

Монтероне *(дивлячись на Ріголетто з презирством і ненавистю)*
І знов образа! *(До Герцога)*
Ні, цю образу я не забуду
І кару грізну на вас здобуду!
О, прийде швидко та мить кривава,
Коли я змию дочки неславу!
І не зляка мене найтяжча кара,
Встану з могили я, немов примара,
Холодні руки я звести зможу,
На вас прикличу я
Пекельні сили і найтяжчу кару Божу!

Герцог
Мовчи! У в'язницю взять!

Ріголетто
Безумець!

Борса, Марулло, Чепрано

Шалений!

Монтероне (до Герцога й Ріголетто)

На вас обох моє прокляття!

Цькувати псами лева перед смертю ганебно, Герцог!

Тобі ж, гадюко, що з горя батька підло сміявся,

Прокляття Неба!

Ріголетто (приголомшений)

О Боже! Що чую...

Герцог, Борса, Марулло, Чепрано, хор

Безумче, ти зваживсь псувати нам свято

І словом шаленим усіх зневажати.

Диявол тобі дав цю думку жахливу?

Відчуєш вагу ти високого гніву!

Владаря зневажив, підеш ти на страту,

На себе, безумче, тепер нарікай,

На себе, безумче, тепер нарікай,

На себе, безумче, тепер нарікай!

Тепер нарікай! Тепер нарікай!

Ріголетто

Як страшно! Як страшно! О, як це страшно! Жах тяжкий!

Монтероне

Боже прокляття!

Тобі ж, гадюко, що з горя батька підло сміявся,

Прокляття Неба!

Герцог, Борса

Тепер ти сам на свій шал нарікай!

Чепрано

О безумче, надходить зухвалості край,

На себе, нещасний, тепер нарікай!

Ріголетто

Як страшно! Як страшно! О жах! О жах! Жах тяжкий!

Герцог, Борса, Марулло, Чепрано

О безумче, сам на себе, сам на себе нарікай!

Монтероне

Боже прокляття!

*Варта виводить Монтероне. Всі за Герцогом прямують до внутрішніх покоїв.
Завіса.*

Безлюдний закут темної вулиці. Ліворуч – скромний маленький будинок, оточений стіною. У стіні – хвіртка, що виводить на вулицю. Двері нижнього поверху будинку виходять на терасу, до якої ведуть сходи. Праворуч видніє частина високого муру замку Чепрано. Ніч.

Ріголетто (загорнувшись у плащ)
Навік прокляв мене старий...

Спарафучіле йде за ним із довгою шпагою під плащем

Спарафучіле
Синьйор!

Ріголетто
Геть! Сам я бідний.

Спарафучіле
Не з тим я.
До послуг ваших у мене шпага є.

Ріголетто
Розбійник!

Спарафучіле
І від суперника звільнити завжди можу.
Ворог у вас є...

Ріголетто
Ворог?

Спарафучіле
Тут ваша дама живе.

Ріголетто
Що чую!
А скільки візьмеш ти, щоби убить вельможу?

Спарафучіле
Взяв би і ціну гожу...

Ріголетто
Платити як тобі?

Спарафучіле
Я половину вперед прошу,
Й по справі решту вже.

Ріголетто (*до себе*)

Диявол! (*Уголос*)

І можеш вбити так потаємно ти?

Спарафучіле

В місті теж убиваю я,

Та вдома краща справа:

Звечора я чекаю,

Раз тільки вдарю, і смерть.

Ріголетто (*до себе*)

Диявол! (*Уголос*)

А як же вдома?

Спарафучіле

Ще краще там: сестра все приготує;

Всіх красою вона чарує,

Когось поманить – і край...

Ріголетто

Річ ясна...

Спарафучіле

Хутко робим все...

Ріголетто

Річ ясна...

Спарафучіле (*виймаючи шпагу*)

А ось моя вам зброя: згодиться?

Ріголетто

Ні, ні, ще рано...

Спарафучіле (*ховає шпагу*)

Гірше для вас...

Ріголетто

Хто зна?

Спарафучіле

Спарафучіль – моє ім'я!

Ріголетто

Чужинець?

Спарафучіль

Так, бургундець.

Ріголетто

Де ж саме тебе шукати?

Спарафучіле

Тут я щоночі.

Ріголетто

Так.

Спарафучіле

Спарафучіль – моє ім'я.

Ріголетто

Іди, іди!

(Дивлячись услід Спарафучіле)

З ним ми рівня: граю словом, а він – кинджалом;

З кожного я глузую, він – убиває!

Навік прокляв мене старий...

О люди злі, о природа,

Підлим, мерзенним ви мене зробили;

Прокляття бути потворним!

Нікчемний, огидний блазню,

Все життя мусиш ти тільки сміятися

І не смієш залити горя сльозами...

Мій молодий господар, пишний, веселий,

Повновладний, гарний, засинаючи, каже:

«Ну ж бо, смійся, мій блазню!» -

І мушу я сміятись...

Всім вам прокляття!

Ненавиджу вас, облесники ви панські!

Скородити вас люблю я!

В тім, що я такий, ваша лише провина!

Та тут стаю я зовсім іншим.

Навік прокляв мене старий...

О, ця згадка наче вогнем пройма і серце, й мозок!

Вдарить на нас нещастя?

О ні, страх цей марний!

Входить на подвір'я. Джільда кидається батькові назустріч

Джільдо!

Джільда

Мій батьку!

Ріголетто

Люба дитино!

Радість єдина!
Щастя хвилина!

Джільда
Стільки любові!

Ріголетто
Доню кохана...

Джільда
Стільки любові...

Ріголетто
Ти – моє щастя,
На цьому світі ти втіха єдина.

Джільда
Стільки любові...
Батьку рідний!

Ріголетто
Доню кохана!

Джільда
Чом ви зітхнули? Чому сумні ви?
Що сталося? Признайтесь вашій дитині!
Ви таємниці доні відкрийте:
Все хочу знати я про родину.

Ріголетто
Ти – сирота.

Джільда
А як зовуть вас?

Ріголетто
Тобі що з того?

Джільда
Чому не смію цього я знати?

Ріголетто (*перебиваючи*)
Не виходь з дому!

Джільда
Лише до церкви.

Ріголетто

Ось і гаразд.

Джільда

Я вас благаю, щоб ви сказали,
Як мою матір ви називали.

Ріголетто

Не згадуй ти її мені,
Біль не мине від того;
Мати в небесній стороні
За гріх мій молить Бога!
Був я потвора і блазень —
І зглянулась вона...
Ах, умерла, умерла,
Вона в землі лежить, та, що кохав без краю,
Ти ж залишилась втіха моя єдина,
За щастя це я Бога благословляю!

Джільда

Ах, його печаль, його журба
Гарячі сльози у мене виклика...
Його печаль, його журба
Гарячі сльози у мене виклика...
Батьку, скажіть, батьку, скажіть, батьку, скажіть,
Скажіть всю правду ви,
Не завдавайте муки,
Скажіть же всю правду,
Скажіть, мій батьку,
Ах, хочу правди, батьку,
Відкрийте все, батьку,
Відкрийте все дитині!
Батьку, скажіть, батьку, скажіть, батьку, скажіть,
Скажіть всю правду ви,
Не завдавайте муки,
Скажіть же всю правду,
Скажіть, мій батьку,
Ах, хочу правди, батьку,
Відкрийте все, батьку,
Відкрийте все дитині!

Ріголетто

Ти залишилася мені одна світ весь,
Ти залишилась мені одна світ весь,
Залишилась мені одна цілим світом,
За щастя це Бога благословляю!
Ти залишилась мені одна світ весь,

Залишилась мені одна цілим світом,
За щастя це Бога благословляю!

Джільда

Ім'я своє назвіть мені,
Скажіть, що крає серце!

Ріголетто

Тобі навіщо ім'я моє?
Я – батько твій, і годі.
Одні мене ненавидять,
А другі заздять люто,
Треті ще й проклинають...

Джільда

Друзів, родину, вітчизну
Колись ви, батьку, мали?

Ріголетто

Друзів, родину, вітчизну?
(Із запалом)
Друзі, родина, вічизна, -
Усе в тобі, єдина, ти життя моє!

Джільда

Готова я віддати
За вас, милий батьку, все щастя своє!

Ріголетто

Друзі, родина, вічизна, -
Усе в тобі, єдина,
Усе в тобі, життя моє!
В тобі єдиній – життя моє!

Джільда

Готова, батьку, за вас віддати,
Усе геть доостанку життя я своє,
Доостанку життя все своє!
Четвертий місяць, як живемо тут,
А я ще й досі сиджу все вдома.
У вас хотіла б я попросить...

Ріголетто

Ні, ні! Невже ти де-небудь була?

Джільда

Ні...

Ріголетто

Слухай...

Джільда

Що сказала!

Ріголетто

Будь обережна!

Її побачать і схоплять зразу...

Блазню образу легко вчинити,

Дочку його згвалтувати! Ганьба!

Сюди!

Джованна

Синьйор!

Ріголетто

Скажи-но, ніхто не був тут?

Скажи всю правду!

Джованна

Ніхто не був тут.

Ріголетто

Гаразд!

А двері до бастіону замкнено завжди?

Джованна

Весь час! Весь час! Весь час!

Весь час! Весь час! Весь час!

Ріголетто

Гаразд! Гляди! Гаразд! Гляди!

О, доглядай мою дитину,

Що тобі довірив я,

Бережи від ворогів

Квітку в ніжній чистоті!

Хай лихі вітри та бурі

Не торкнуться її зрання,

Хай вона жаги кохання

Не зазнає в самоті.

Джільда

Скільки ласки і любові!

Вам журитися не треба!

Мати шле з висот нам Неба

Молитви свої святі.
Наші теж дійдуть моління
У високі ті оселі,
Тому будьмо ми веселі
У земному цім житті!

Ріголетто

О, доглядай мою дитину,
Що тобі довірив...
Там хтось надходить!

Відчиняє хвіртку і, поки визирає на вулицю, Герцог прослизає на подвір'я. Він ховається за дерево й кидає Джованні гаманець.

Джільда

Боже, завжди чогось боїться...

Ріголетто (*повернувшись, до Джованни*)

Чи у церкві вас ніхто не запримітив?

Джованна

Ні!

Герцог (*до себе*)

Ріголетто!

Ріголетто

Як стукати будуть, не смійте відчиняти!

Джованна

Хоч би й сам герцог?

Ріголетто

Йому – анізащо!

Прощай, дитино!

Герцог (*до себе*)

Дитина!

Джільда

Прощайте, мій батьку!

Ріголетто (*звертаючись до Джованни*)

О, доглядай мою дитину,

Що тобі довірив я,

Бережи від ворогів

Цю квітку в ніжній чистоті!

Хай лихі вітри та бурі
Не торкнуться її зрання,
Хай вона жаги кохання
Не зазнає в самоті.
Цю квітку вразливу
Повинна тримати взаперті,
Цю квітку вразливу
Повинна тримати взаперті,
Тримати цю квітку вразливу повинна взаперті,
Тримати квітку взаперті!
Так, тримати взаперті! Її тримати взаперті!
Так, тримати взаперті!
Цю квітку ніжну зберігай у чистоті,
Джільдо, кохана, добраніч!

Джільда

О, скільки ласки і любові!
Не журися, не журися, батьку мій!
Матуся шле з небес до нас
Свої моління пресвяті.
Матуся шле з висот небес
Нам молитви свої святі, свої святі;
Матуся шле з небес до нас
Свої моління пресвяті.
Свої моління, свої моління
Шле із неба нам на землю пресвяті.
Із неба шле моління мати пресвяті.
Із неба пресвяті, із неба пресвяті,
Із неба посилає помисли святі.
Свої моління посилає нам із неба пресвяті.
Свої моління посилає нам із неба пресвяті.
З висот небес нам шле моління пресвяті.
Батьку, коханий, добраніч!

Обіймаються. Ріголетто йде, замкнувши за собою хвіртку

Джованно, я завинила...

Джованна

У чім ваш гріх?

Джільда

Що не сказала батькові про нього...

Джованна

Та що за гріх то?

Юнак той, певно, негарним вам не здався?

Джільда

Ні... Він занадто гарний, в душі тривожно...

Джованна

Гроші він сипле щедро, він – пан вельможний.

Джільда

О ні, щоб паном був, я б не бажала;

Коли б він бідний був, його я ще ніжніше покохала...

Думкою лину я лишень до нього,

І губи хочуть самі мовить: «Люблю!»

Герцог *(швидко з'являється, і, знаком наказавши Джованні піти, опускається на коліна перед Джільдою)*

Любиш!

О повтори ще раз слова святії!

Даруй блаженство і щастя надії!

Джільда

Джованна, Джованна! Нещасна я,

Хто оборонить мене, врятує хто?

Сама я лишилась...

Герцог

Не бійся, з тобою я, і присягаю,

Що я тебе негасимо кохаю!

Джільда

Як ви прийшли сюди? Хто вас привів?

Герцог

Ангел, чи демон був – не знаю я...

Люблю я...

Джільда

Ідіть, молю!

Герцог

Розстатись з тобою?

В ту мить, коли в душі любов палає?

О ні, не вірю я, щоб у цім серці

Не запалало теж кохання щире.

Радість життя всього – наше кохання,

Почуєм в серці ми його буяння;

Влада і слава, скарби всі і шана, -

Все це мине, як тінь, все це омана.

Тільки любов свята нас окриляє,
Вона дає усім нам щастя й радощі без краю!
О, покохай мене, голубко чиста,
І мені заздрити світ весь почне,
І мені враз заздрити весь світ почне.
Люби мене! Люби мене!
І мені заздрити світ весь почне,
І мені враз заздрити весь світ почне.
О, покохай мене, голубко чиста,
І мені заздрити світ весь почне,
Світ весь, так, почне, ах, люби мене!

Джільда

Мої дівочі сни...
Як він чарує...
Слова у серце йдуть...
Сяйво ясне...
Голос цей чарує...
До серця просто йдуть ці мрії,
Чуття ясне!
До серця просто ідуть ці мрії,
Будять вони в душі чуття ясне,
Цей щирий голос пробуджує в серці
Мрії прекрасні, чуття ясне!
Чуття, ах, неземне!
Ах! Чуття ясне!

Герцог

Скажи-но, любиш ти мене?

Джільда

Ти знаєш...

Герцог

О, я щасливий!

Джільда

Тепер, коли ти знаєш це,
Ім'я своє відкриєш?

Чепрано (з вулиці, до Борси)

На місці ми?

Герцог (подумавши)

Моє ім'я...

Борса (з вулиці)

Так, тут.

Герцог

...Гвальтьєр Мальде...

Студент убогий без роду я...

Джованна (*вбігає перелякана*)

Ходу чиюсь там чути!

Джільда

Це, певно, батько.

Герцог

О, знать би я хотів, хто тут посміє

На шлях мій стати!

Джільда (*до Джованни*)

Його крізь бастіон проведи ти! Скоріше!

Герцог

Чи будеш любить?

Джільда

А ви?

Герцог

Я твій навіки, та...

Джільда

Скоріш, скоріш ховайтесь!

Скоріш ховайтесь!

Герцог

Прощай же, кохана, надіє, щастя!

Джільда

Прощай же, коханий, надіє, щастя!

Герцог, Джільда

Тебе любити повік клянусь,

Прощай, коханий/кохана,

Тебе єдину/одного, люба/любий, свято я повік кохать клянусь,

Навіки тебе єдину/одного, люба/любий, свято й вірно я кохать клянусь,

Повік кохати, люба/любий, я тебе клянусь, повік,

Прощай же, кохана/коханий,

Тебе довіку любить клянусь,

Прощай же, кохана/коханий,

Тебе довіку любить клянусь,
Прощай же, кохана/коханий,
Прощай, прощай!

Герцог вибігає слідом за Джованною. Джільда дивиться йому вслід.

Джільда

Гвальтьєр Мальде! О дороге імення,
Ти глибоко запало мені в серце...
Серце сповнює моє
Дороге його ім'я,
З ним надія настає,
Вік любить готова я.
В мрійних снах моїх ясних
Лину я за ним услід,
З цим ім'ям у мріях моїх
Залишатиму я цей світ...
В мрійних снах моїх ясних
Лину я за ним услід,
З цим іменням у мріях моїх
Залишатиму цей світ...
Серце сповнює моє
Дороге його ім'я, кохане ім'я,
З ним щастя настає,
З ним щастя настає,
Вік любить готова я,
Вік любить готова я
Із ним надія настає,
Кохаю я,
Приносить стільки щастя це ім'я!
Гвальтьєр Мальде! Гвальтьєр Мальде!
Серце сповнює моє
Дороге його ім'я,
З ним надія настає,
Вік любить готова я.
Гвальтьєр Мальде! Гвальтьєр Мальде!

З вулиці до хвіртки підходять Борса, Марулло, Чепрано і ще декілька придворних. Вони зазирають у сад.

Борса (вказуючи на Джільду)
Вона!

Чепрано
Погляньте ось!

Хор

Яка красуня!

Марулло

Мов чистий ангел!

Хор

Смак непоганий у Ріголетто.

Борса, Марулло, Чепрано, хор

Яка красуня!

Ріголетто (*повертаючись, похмуро*)

Ждати чого?

Борса

Мовчання... До справи... За мною всі!

Ріголетто

Ах, ще луна прокляття старого!

(*зіштовхнувшись із Борсою*)

Хто іде?

Борса (*до товариства*)

Замокніть, тут Ріголетто!

Чепрано

Щастить нам двічі! Його вб'ємо ми...

Борса

Ні, краще завтра посміємося!

Марулло

Усе готове...

Ріголетто

Говорить хто?

Марулло

Гей, Ріголетто... ну...

Ріголетто

Хто іде?

Марулло

Не сердься, друже!.. Я...

Ріголетто

Хто?

Марullo

Марullo.

Ріголетто

В такій темноті впізнати важко.

Марullo

Ви не дивуйтесь такому вчинку,
Бо ми в Чепрано крадемо жінку.

Ріголетто

(До себе) Аж дихать легше!
Та як зайдете?

Марullo

(тихо до Чепрано) Ключа ви дайте...
(до Ріголетто) Ви не лякайтесь.
Обміркували ми добре справу,
Маєм ключа ми...

Ріголетто *(намацуючи ключ)*

Так, герб Чепрано!
(до себе) Значить, даремно я хвилювався...
(голосно) І до палацу піду я з вами!

Марullo

Та ми всі в масках.

Ріголетто

Так справді краще. І мені дайте маску!

Марullo

Маєш її! Ти нам допоможеш...

*Надіваючи на нього маску, непомітно зав'язує поверх неї очі пов'язкою;
підводить його до тераси й дає тримати драбину.*

Ріголетто

Ось так темнота!

Марullo *(до товаришів)*

Тепер сліпий і глухий він став.

*Поки лунає хор, деякі вилазять драбиною на терасу, спускаються вниз і
відчиняють для товаришів хвіртку.*

Борса, Марулло, Чепрано, хор

Тихо, тихо! Ось помста кривава:
Він не знає, у чім тут справа.
Не жалів хто у жартах нікого,
Посміховиськом стане людським!
Як вкрадемо красуню ми в нього,
Насміхатися стануть над ним!
Як вкрадемо красуню ми в нього,
Насміхатися стануть над ним!
Тихо, тихо, обережно!
Тихо, тихо, обережно!
Як вкрадемо красуню ми в нього,
Насміхатися стануть над ним!
Як вкрадемо красуню ми в нього,
Насміхатися стануть над ним!
Не жалів хто нас у жартах,
Глузував із нас жорстоко,
Не минаючи нікого,
Посміховиськом стане людським!
Не жалів хто нас у жартах,
Глузував із нас жорстоко,
Не минаючи нікого,
Посміховиськом стане людським!
Тихо, тихо, обережно!
Тихо, тихо, обережно!
Він не мусить здогадатись!
Він не мусить здогадатись!
Ми в його проникнем дім!
Ми в його проникнем дім!

Повертаються, виносячи Джільду, рота якій зав'язано хусткою. Дорогою вона впускає шалика

Джільда (з-за сцени)

Мій батьку, порятуйте...

Борса, Марулло, Чепрано, хор

Нарешті!

Джільда

Рятуйте!

Ріголетто

Не впоралися ще... Чом же так довго?
Підносить руку до очей.
Звідки пов'язка?

Рвучко зриває пов'язку й при світлі залишеного ліхтаря пізнає шалик; бачить відчинені двері, заходить і повертається, тягнучи за собою Джованну і дивлячись на неї, наче безумець; рве на собі волосся, хоче кричати, але йому переймає подих. Нарешті голос повертається до нього.

Ах! Ах! Вдарило вже прокляття!

Падає непритомний. Завіса.

Дія друга

Приймальня в палаці Герцога. Двоє дверей із боків і одні посередині. Обіч них портрети герцога й герцогині на повен зріст. Стіл покрито оксамитом, навколо нього крісла. Вбігає схвилований Герцог.

Герцог

Хто вкрав її у мене?
Коли це сталося, і хто злочинець?
Взнати про це ніяк не зміг я!
Душа моя наче чула щось жахливе...
Я вернувся до неї... Та дім стояв порожній...
О де тепер ти, ангеле мій любий?
Ти наче сонце, засяяла у серці,
І запалила в нім кохання пречисте,
Почувши звуки слів твоїх невинних,
Сам чистіший серцем я тоді робився...
Хто вкрав її у мене? І хто злочинець?
Помста моя зухвальця покарає!
За твої сльози я помщуся жорстоко.
Бачу, як сльози котяться,
І туга в любім зорі,
Ті б сльози осушив я,
Її б розрадив горе!
Певно, в хвилину грізну ту,
Певно, в хвилину грізну ту ти кликала мене!
О, якби голос твій почув,
Джільдо моя кохана,
Я полетів би соколом,
Щоб визволить із брану!
Певно, в хвилину грізну ту,
Певно, в хвилину грізну ту ти кликала мене!
А я, нещасний, повний любові,
Не міг спасти, я не міг спасти тебе,
Не міг спасти тебе, ах, не міг спасти тебе!

Входять придворні

Борса, Марулло, Чепрано, хор

Пане, пане!

Герцог

Ну що?

Борса, Марулло, Чепрано, хор

Коханку ми украли у Ріголетто!

Герцог

Справді? Та звідки?

Борса, Марулло, Чепрано, хор

Просто з дому!

Герцог

Ах, он як, розкажіть, розкажіть-но,

Та скоріш!

Борса, Марулло, Чепрано, хор

Ми йшли в безлюдді глухого часу,

Й красуню стріли між ветхих стін,

Але майнула і зникла зразу

Вона, як тінь, вона, як тінь, вона, як тінь.

Мабуть, коханка то Ріголетто,

Таку годиться обманом взять;

А блазень втратив ураз кебету

І став нам сам допомагати, допомагати!

Йому сказали, що йдемо красти

В Чепрано жінку ми – він вірить рад!

Згори над маску змогли покласти

Йому на очі пов'язки плат;

Тоді у дім до нього влізли, пройшли крізь мур і сад!

Красуню ми зуміли там здобути,

І притягнули без зайвих слів...

Герцог (про себе)

Небо! Тепер я все розумію!

Борса, Марулло, Чепрано, хор

Нехай нас блазень таврує люто,

Він помсту нашу заслужив, так, заслужив!

Він помсту нашу заслужив,

Він помсту нашу заслужив, так!
Він помсту нашу сам заслужив,
Він помсту нашу заслужив,
Він помсту нашу заслужив, так!
Він помсту нашу сам заслужив,
Сам заслужив, сам заслужив,
Він помсту нашу заслужив,
Так, заслужив, так, заслужив,
Він помсту нашу заслужив,
Так, заслужив, так, заслужив,
Сам заслужив, сам заслужив!

Герцог

А де ж тепер вона, моя нещасна?

Борса, Марулло, Чепрано, хор

У тім покої сидить вона.

Герцог

Яка чудова новина!
Окрилений любов'ю, знайти її поривався,
Та ось вона вже поруч, радість ожила!
Та ось вона вже поруч, радість ожила!
Тепер я знаю певно: не прийме пут кохання,
Коли вражає серце Амурова нам стріла,
Вражає коли неждано, коли неждано
І невідпорно з лука Амура стріла!

Борса, Марулло, Чепрано, хор

Зробився жвавим герцог наш, так, герцог наш!
Веселим став він знов, веселим став він знов!
Зробився жвавим герцог наш, веселим став він знов!
В нім радість гору узяла!
В нім радість гору узяла!
Веселим став він знов!
В нім радість гору узяла!

Герцог

Ах, окрилений любов'ю, знайти її поривався,
Та ось вона вже поруч, радість ожила!
Та ось вона вже поруч, радість ожила!
Тепер я знаю певно: не прийме пут кохання,
Коли вражає серце Амурова нам стріла,
Вражає коли неждано, коли неждано
І невідпорно з лука Амура стріла!
Так, Амурова стріла!
Так, Амурова стріла!

З лука Амура стріла!
З лука Амура стріла, стріла!
(Герцог радісно вибігає крізь середні двері)

Борса, Марулло, Чепрано, хор

Зробився жвавим герцог наш, зробився жвавим герцог наш!
Веселим став він знов, веселим став, веселим став він знов!
Зробився жвавим герцог наш, зробився жвавим герцог наш!
Веселим став він знов! Веселим став, веселим став він знов!
Веселим став він знов! Веселим став він знов!
В нім радість гору узяла!

Марулло

Шкода як Ріголетто...

Ріголетто (за сценою)

Ля ра, ля ра, ля ра, ля ра, ля ра, ля ра, ля ра,
Ля ра, ля ра, ля ра, ля ра, ля ра...

Хор

Ось він! Замокніть!

Борса, Марулло, Чепрано, хор

Добрий ранок, Ріголетто!

Ріголетто

Всі змовилися разом...

Чепрано

Що нового, блазню?

Ріголетто (передражнюючи)

Що нового, блазню?
Завжди нестерпні ви, сьогодні – ще більше!

Борса, Марулло, Чепрано, хор

Ха, ха, ха!

Ріголетто (уважно оглядаючи все навколо)

Ля ра, ля ра, ля ра, ля ра, ля ра, ля ра, ля ра...
Де ж її заховали?

Борса, Марулло, Чепрано, хор

Яка в очах тривога!
Так, так, яка в очах тривога.

Ріголетто

Ля ра, ля ра, ля ра, ля ра, ля ра, ля ра, ля ра,
Ля ра, ля ра, ля ра, ля ра.
Я радію, що всім вам не зашкодив
Вітер цієї ночі...

Марулло
Цєї ночі?

Ріголетто
Добре все скінчилось...

Марулло
Спали ми, як завжди.

Ріголетто
Ах, ви всі спали... То мені сон приснився!..
Ля ра, ля ра, ля ра, ля ра, ля ра, ля ра...
(Відходить, сміючись, і, помітивши на долівці хустку, хапає її)

Борса, Марулло, Чепрано, хор
Як він дивиться на хустку...

Ріголетто
Ні, не Джільди... Досі спить герцог наш?

Борса, Марулло, Чепрано, хор
Спить він ще досі!

Паж (заходячи)
Герцогиня бажає бачить пана.

Чепрано
Спить він.

Паж
Чи не був він з вами нині?

Борса
Він полює!

Паж
Як, без зброї, без почту?

Борса, Марулло, Чепрано, хор
Невже не розумів: нікого він бачити не хоче!

Ріголетто

Ах, значить, там вона? Герцог там з нею?

Борса, Марулло, Чепрано, хор
Хто?

Ріголетто

Та дівчина, що в мене вночі ви украли...
Та спасти її зумію! Там вона?

Борса, Марулло, Чепрано, хор
Він коханку шукає в герцогських покоях.

Ріголетто (з розпачем)
Дочку віддайте!

Борса, Марулло, Чепрано, хор
Його дочку?

Ріголетто

Так... доню рідну...
З цієї перемоги що ж ви більше не смієтесь?
Там вона! Я це знаю! Її віддайте!

Біжить до дверей, але придворні заступають дорогу

О дворацтво, поріддя розпусти,
За неславу вам скільки сплатили?
Хоч багато ви маєте сили,
То дочкою я не поступлюсь!
Не боюсь вас, хоч і зброї не маю;
Звіром я нападну на вас лютим!
Я дочку порятую від скрути,
А як треба, життям розплачусь!
Душогуби, кровопивці, кровопивці,
Ці двері скоріш відчиняйте, скоріш відчиняйте!

Кидається до дверей, але його грубо відштовхують

Ах, то всі ви проти мене ідете, всі ви проти мене!
Ах, ось я плачу...
Марулло, мій пане,
Ти добріший, ти кращий з них душею,
Де, скажи, ви її заховали?
Марулло, мій пане,
Ти скажи, де сховали дитину?
Отам? Не вгадав я... Отам? Не вгадав я...
Отам? Не вгадав я...

Мовчиш ти? Ну що ж...
О панове, зласкайтесь, благаю,
Бо дитину люблю я без краю,
Повернуть вам нічого не варто,
Так, нічого не варто,
А вона – все на світі для мене в житті...
Панове, прошу! О згляньтесь, молю!
Віддайте доню рідну,
Все моє щастя, вся радість вона!
О згляньтесь наді мною,
Доню віддайте, верніть дочку...
О згляньтесь наді мною,
Благаю слізно я вас!

Джільда (*вибігає з кімнати ліворуч і кидається в обійми до батька*)
Мій батьку!

Ріголетто
Боже! Це Джільда!
Панове, погляньте:
Весь світ мій – дочка єдина...
Кинь уже боятись, ангеле любий!
То жарти, тільки жарти,
Плакав я щойно – й радію...
(*До Джільди*)
А ти – чом ти плачеш?

Джільда
Неслава, батьку любий!

Ріголетто
Боже, що чую!

Джільда
Батьку коханий, лиш вам скажу всю правду...

Ріголетто (*із владним жестом звертається до придворних*)
Всі геть відсіль, лишіть нас,
І коли герцог ваш сюди сам завітає,
Хай себе він боронить!
Я тут, йому скажіть ви.

Борса, Марулло, Чепрано, хор
Божевільного й малого
Розумніше не займає;
Із покоїка близького
Буде зручно підслухать!

Виходять

Ріголетто

Правди... Самі ми...

Джільда

О Боже, дай сили!
Раз я пішла до церкви,
Щоб помолитись Богу,
І випадково стріла там
Синьйора молодого;
Слова з уст не злетіло,
Та очі сказали все серцям.
Вчора він вперш прийшов до нас,
В двері зайшов таємно,
Бідним студентом він назвавсь,
Так говорив приємно...
В вічнім коханні й вірності
Поклявся він мені!
Він зник... А я
Мріям віддалась ясним,
Вся сповнена надії...
Раптом взяли мене вони,
Ті люті лиходії,
І марно я благала їх...
Палає сором мій!

Ріголетто

Ах, мало мого їм сорому,
Зла, що мені вчинили,
Ангела яснозорого
Брудом тепер укрили.
Звикся я вже з неславою,
Вона ж була, як святиня,
І ось забрали все моє щастя,
Вівтар мій долі лежить,
Все одібрали, вівтар долі лежить...
Ах, плач же, плач,
Доню рідна, дитино люба...

Джільда

Батьку!

Ріголетто

Лий же сльози, лий сльози рясним дощем!
Плач же, плач,

Доню рідна, дитино люба,
Лий же сльози, лий сльози рясним дощем!
Плач же, плач же, плач же,
Лий сльози, лий їх рясним дощем!
Плач же, плач же, плач же,
Лий сльози, ангел мій,
Ангел мій,
Ти сльози рясно лий, ти сльози рясно лий,
Ах, рясно лий!
Ах, лий же ти сльози, дитино, дитино,
Рясним дощем!

Джільда

Ангел у вашім серці до мене промовля!
Ангел у серці до мене все промовляє!
О батьку, ви ангел світлий,
Мене ангел окрив плащем!
Батьку, в словах ваших мов ангел окрив плащем!
Ангел окрив плащем, ангел окрив плащем, ах, окрив плащем!
Ах, батьку, мов душу окрив світлий ангел
Ясним плащем!

Ріголетто

Коли я зроблю те, що в серці ховаю,
Це місце прокляте покинем назавжди.

Джільда

Так!

Ріголетто (до себе)

Як день один може життя все зламати.

Входить граф Монтероне у супроводі варту

Офіцер

Гей, варто, йде до в'язниці граф Монтероне.

Монтероне (зупинившись перед портретом Герцога)

Даремно, о герцог, я кляв тебе всюди:
Ножа не знайшлося пробить твої груди!
Тож поки у щасті втішайся життям. *(Виходить)*

Ріголетто

Старий, не тривожся: помщуся я сам!
Так, настав час помсти кривавий,
Серце сповнене гнівом шаленим,
Вже лиш кров змиє пляму неслави,

Не здригнеться з кинджалом рука!
Як грім з неба Господь посилає,
Як грім з неба Господь посилає,
Вдарить грізно відплата тяжка!

Джільда

О, невже ви на помсту готові?
Ваші очі палають від гніву!

Ріголетто

Помщуся!

Джільда

Та ж Господь навчав нас любові!
Гріх прощати Він нас заклика!

Ріголетто

Помщуся!

Джільда

О, пробачте! О, пробачте!

Ріголетто

Ні! Ні!

Джільда

Хай спасе нас Господь милостивий!
Хай минеться жорстокість людська!

Ріголетто

Як грім з неба Господь посилає,
Вдарить грізно відплата тяжка!
Як грім небесний, упаде відплата тяжка!
Як грім небесний, упаде відплата тяжка!
Так, так, мов грім небесний,
Упаде відплата тяжка.

Джільда

О, пробачте!
Ах, нехай же жорстокість мине людська!
О, нехай же жорстокість мине людська!
Мій батьку, ви його пробачте!
О, пробачте!

Ідуть. Завіса.

Дія третя

Берег річки Мінчіо. Ліворуч, фасадом до глядача, напівзруйнований дім на два поверхи; видно внутрішню частину сільської корчми і сходи, що ведуть на горище. В глибині стіни, що позаду – двері на вулицю. Стіна така зруйнована, що крізь щілини ззовні видно все, що діється всередині. Ніч. Схвильовані Джільда й Ріголетто стоять на вулиці. Спарафучіле сидить за столом у корчмі й чистить свій пояс, не зважаючи на те, що діється навколо.

Ріголетто

Ще любиш?

Джільда

Вічно.

Ріголетто

Мала час ти цю думку залишити.

Джільда

Люблю я.

Ріголетто

Бідне жіноче серце... Спокусник клятий!

Я помщусь за тебе, Джільдо!

Джільда

О згляньтесь, татку!

Ріголетто

Коли б ти певно знала, що він – зрадливець,

То й тоді б кохала?

Джільда

Не знаю... Він щиро любить.

Ріголетто

Справді?

Джільда

Так.

Ріголетто

Тоді дивись і слухай.

(Підводить Джільду до однієї з тріщин у стіні)

Джільда

Якась людина...

Ріголетто

Пождемо трохи.

Герцог у формі офіцера кінноти входить до корчми.

Джільда

О, батьку рідний!

Герцог (до Спарафучіле)

Дві речі, та швидше!

Спарафучіле

Що вам?

Герцог

Дай кімнату, і вина дай!

Ріголетто

Завжди такий буває!

Спарафучіле (заходячи в дім)

Який красунчик!

Герцог

Серце жіноче вічно мінливе

І жартівливе, за вітром лине;

Часто в коханні палко клянеться,

Плаче, сміється, все за хвилину...

Серце жіноче вічно мінливе,

Зрадить охоче за мить одну,

За мить одну, так, за мить одну.

Любов приносить нам часто страждання,

Та все ж кохання серце благає!

Ласки зрадливі їх мусим любити:

Не варто жити без втіхи раю!

Хай же чарують, надять хай очі, -

Зраджу охоче я в мить одну,

Я в мить одну, так, я в мить одну!

Спарафучіле повертається з двома пляшками вина й двома склянками, які ставить на столі, а тоді стукає ефесом довгої шпаги в стелю. На цей сигнал сходами збігає, підстрибуючи, весела дівчина в одязі циганки. Герцог хоче її обійняти, але вона ухиляється. Спарафучіле виходить на вулицю й відводить Ріголетто вбік.

Спарафучіле

Ось ваш знайомий. Хай живе він, чи убити?

Ріголетто

Пізніше я прийду скінчити справу...

Спарафучіле йде за будинок до річки.

Герцог

Лиш раз побачивши тебе,
Знов зустрічі шукаю,
На тебе надивитися,
Голубко, я бажаю;
Бо з першої хвилини
Люблю тебе єдину!

Джільда

Зрадливець!

Маддалена

Овва! Всім, кого кохали,
Те саме ви казали?
Ви, мій синьйоре, звісно,
Розпусник і гульвіса...

Герцог (*намагаючись обійняти Маддалену*)

Що ж? Можливо, й так!

Джільда

О, батьку рідний!

Маддалена

Облиште, не жартуйте!

Герцог

О, ти прегарна!

Маддалена

Даруйте...

Герцог

О, стань ласкава і не муч мене даремно!
Вір мені, мудрість в двох словах:
Кохання і насолода.
Ця рученька білесенька...

Маддалена

Жартуєте ви, пане...

Герцог

О, ні!

Маддалена

Не вірю!

Герцог

Цілуй мене!

Джільда

Безчесний!

Маддалена

П'яний!

Герцог

Сп'янів від шастя!

Маддалена

Жартуєте ви, пане, жартуєте чи ні?

Герцог

Цілунок дай мені!

Маддалена

Самим словам не вірю...

Герцог

Люблю тебе без міри!

Ріголетто

Не віриш ти хіба?

Джільда

О зрада і ганьба!

Маддалена

Словам самим не вірю!

Словам самим не вірю!

Словам самим не вірю!

Словам самим не вірю!

Герцог

Люблю тебе без міри!

Люблю тебе без міри!

Люблю тебе без міри!

Ріголетто

Не віриш ти хіба?

Не віриш ти хіба?

Не віриш ти хіба?

Джільда

О зрада і ганьба!

О зрада і ганьба!

Герцог

О, красунечко кохана,

Я твій раб, на все готовий,

Ти одним, одним своїм лиш словом

Можеш горе, можеш горе з серця знять!

Серце б'ється так жагуче,

Хвилювання не здолать,

Ти одним, одним своїм лиш словом

Можеш горе, можеш горе з серця знять!

Маддалена

Ха, ха, я вас добре знаю,

Всім вам вірити не варто.

Джільда

І оце його кохання?

Маддалена

Що вартують ваші жарти,

Я вже відаю давно!

Джільда

Ті ж слова мені казав він!

Ріголетто

Годі, слізьми тут не допоможеш,

Годі, годі, слізьми тут не допоможеш,

Не зарадиш тут слізьми.

Бачиш зраду, чорну зраду і зневагу?

Я вгамую помсти спрагу,

Він піде в пекельну тьму!

Я вгамую помсти спрагу,

Він піде в пекельну тьму!

За всі страждання він заплатить,

На відплату кров прийму,

На відплату кров прийму.

Я вгамую помсти спрагу,
Він піде в пекельну тьму!
Я вгамую помсти спрагу,
Він піде в пекельну тьму!
За всі страждання він заплатить,
На відплату кров прийму,
На відплату кров прийму.
Я вгамую помсти спрагу,
Він піде в пекельну тьму!
Я вгамую помсти спрагу,
Він піде в пекельну тьму!
Не плач, не плач, не плач, дитя!

Джільда

Серце бідне, серце бідне
Болю зради не знесе.
Ні, ні, не знесе.
Безталанне серце бідне,
Ах, скорбота ссе.
Серце бідне, серце бідне
Болю зради не знесе.
Ох, серце бідне, серце бідне
Болю зради не знесе;
Ах, безталанне серце бідне
Як тепер страшна скорбота ссе,
Ні, ні, ні, ні, ні, ні, ні, ні!
Вже більше серце бідне, серце бідне
Болю зради не знесе,
О, безталанне серце бідне,
Як страшна скорбота ссе,
Вже серце бідне, серце бідне
Болю зради не знесе,
Ні, ні, ні, ні, ні, ні, ні, ні!
Уже серце бідне, серце бідне
Болю зради не знесе,
Серце бідне, серце бідне
Болю зради не знесе,
Всьому кінець, жити сил нема.

Герцог

Ти єдиним словом
Весь біль зумієш враз із серця знять!
О красунечко кохана,
Я твій раб, на все готовий,
Ти одним, одним своїм лиш словом,
Можеш біль увесь душі моєї знять.
Ти можеш словом лиш одним

Весь біль душі моєї знять.
Серце б'ється так жагуче,
Хвилювання не здолать...
В душі вогні!
Ти можеш словом лиш одним
Весь біль душі моєї знять.
Серце б'ється так жагуче,
Хвилювання не здолать...
В душі вогні!
О, хвилювання не здолать!
О, хвилювання не здолать!
В душі вогні, в душі вогні!

Маддалена

Ви розбещені, мій пане,
Дуже добре знаю вас я, синьоре мій!
Дуже добре вас я знаю,
Всім вам вірити не варто,
Що вартують ваші жарти,
Я вже відаю давно.
Ви розпусник і гульвіса,
Вас п'янить розваг вино.
Ха ха ха, ха ха! Сміюсь я з вас!
Ха ха! Сміюсь я з вас!
Ха ха, сміюсь я з вас!
Ха ха! Сміюсь!
Дуже добре вас я знаю,
Всім вам вірити не варто,
Що вартують ваші жарти,
Я вже відаю давно, давно.
Ви розпусник і гульвіса,
Вас п'янить розваг вино.
Ха ха, ха ха, сміюсь я з вас!
Ха ха, сміюсь я з вас!
Ха ха, сміюсь я з вас!
Ха ха, сміюсь!
Дуже добре вас я знаю,
Всім вам вірити не варто,
Що вартують ваші жарти,
Я вже відаю давно, давно.
Ви розпусник і гульвіса,
Вас п'янить розваг вино.
Вам ціну знаю я вже давно,
Вам ціну знаю я вже давно,
Вам ціну знаю я давно,
Вам ціну знаю я давно, так, давно.

Ріголетто

Слухай! Вертайсь додому...
Візьми гроші... Кінь чекає...
Чоловіче вбрання там давно вже для тебе є.
Поїдеш до Верони...
Я завтра буду там.

Джільда

Їдьмо разом!

Ріголетто

Неможливо.

Джільда

Страшно.

Ріголетто

Йди.

Герцог і Маддалена п'ють і розважаються разом. Ріголетто іде за будинок і повертається зі Спарафучіле, якому відраховує гроші.

Двадцять скуді хтів ти мати?
Ось маєш десять, а решта вже по справі.
Він тут ночує?

Спарафучіле

Так.

Ріголетто

Опівночі знов сюди прийду.

Спарафучіле

Не треба. В річку вкинуть і сам я зумію.

Ріголетто

Ні, ні! Це сам зробить хочу.

Спарафучіле

Гаразд. Його ймення?

Ріголетто

Хочеш знать наші ймення?
Знай: він – злочинство, я – покара Божа!

Іде. Віддалік спалахує блискавка.

Спарафучіле

Скоро буря почнеться!

Ніч темна, мов могила.

Герцог

Маддалено...

Маддалена (*вириваючись*)

Постривайте... брат сюди надходить...

(*Блискавка*)

Герцог

Що з того?

Маддалена

Буря...

Спарафучіле (*входячи в дім*)

І скоро дощ поллється.

Герцог

Що ж, тим краще!

(*Спарафучіле*)

Ти можеш спати собі у стайні,

Чи у чорта, де сам ти схочеш.

Спарафучіле

Спасибі!

Маддалена (*тихо, до Герцога*)

Тікайте, прошу.

Герцог

В цю негоду?

Спарафучіле (*тихо, до Маддалени*)

Ось десять тут червінців.

(*до Герцога*)

Дуже радий, що знайдеться покоїк вам відпочити.

Погляньте-но сюди ви.

Герцог

Гаразд, хай буде так!

Разом ходімо!

(*Шепоче щось на вухо Маддалені і йде слідом за Спарафучіле на другий поверх*)

Маддалена

Бідний юнак цей... Гарний який він!
Боже, ну й ніч жахлива!

Герцог
Тут скла в вікні немає? Що подієш!
Надобраніч!

Спарафучіле
Щоб добре вам приснилось!

Герцог кладе шпагу й капелюха.

Герцог
Заснути б на мить, трохи втомився...
Серце жіноче вічно мінливе
І жартівливе, за вітром лине;
І жартівливе, за вітром...
(*потроху засинаючи*)
Ох, серце... жіноче...
Зрадить охоче за мить одну,
За мить одну,
Зрадить охоче за мить...

Маддалена
Юнак цей гарненький мені до вподоби!

Спарафучіле
О так, двадцять скуді на нім заробили!

Маддалена
Не дуже багато за справу таку.

Спарафучіле
Засне він, то шпагу ти сюди носи.

Маддалена йде на горище. Джільда в чоловічому вбранні і в чоботах з острогами поволі наближається до корчми, поки Спарафучіле п'є.

Джільда
Я розум втрачаю, сюди мене тягне,
Пробач мені, батьку!
Яка ніч жахлива...
Що станеться з ним?

Маддалена (*повертається і кладе на стіл шпагу Герцога*)
Мій брате!

Джільда (*зазираючи в щілину*)
Чий голос?

Спарафучіле (*нишпорячи в шафі*)
До дідька іди!

Маддалена
Юнак цей вродливий і лагідний...
Кохаю його я,
Хай спить він, його не уб'єш ти!

Джільда (*прислухаючись*)
О Небо!

Спарафучіле (*кидає сестрі мішка*)
Мішок залатай-но...

Маддалена
На що?

Спарафучіле
У нього я красня, коли все скінчу,
Сховаю і в воду...

Джільда
Де я, Боже правий!

Маддалена
Хіба ж це не можна
Його врятувати,
А гроші забрати?

Спарафучіле
Це дуже непросто.

Маддалена
Послухай, думка в мене майнула чудова.
Тобі десять скуді горбань дав завдатку,
Принести щоб решту, пізніше він прийде.
Убий його, брате, візьми в нього гроші,
Всю плату одержиш тоді ти цілком.

Джільда
Що чую! Мій батьку!

Спарафучіле
Щоб я горбаня вбив? Верзеш ти дурниці!

Чи злодій бридкий я, чи лютий розбійник?
Коли вже дав слово, додержую чесно,
І гроші з клієнтів по правді беру.

Маддалена

Врятуй його, брате!

Спарафучіле

Ні, треба убити...

Маддалена

Скажу, щоб тікав він...

Джільда

О, серденько добре!

Спарафучіле (*затримуючи Маддалену*)

Ми втратимо гроші.

Маддалена

Це так...

Спарафучіле

Все владнаю.

Маддалена

Врятуй його, брате, врятуй його брате!

Спарафучіле

Гаразд! Коли хто до півночі постука
До нашого дому, за нього умре!

Маддалена

Хто ж може прийти у негоду страшенну?
Ніхто навіть стежки тут не розбере!

Джільда

Життя я готова за нього віддати!
Та бідний мій батько... О небо, май жаль!
О небо, май жаль! О небо, май жаль!
О небо, зглянься, зглянься, май жаль!

Маддалена

Хто ж може прийти у негоду страшенну?
Ніхто навіть стежки тут не розбере!

Спарафучіле

Гаразд! Коли хто до півночі постука
До нашого дому, за нього умре!
Гаразд! Коли хто до півночі постука
До нашого дому, за нього умре!

Маддалена

Навіть стежки тут не розбере!

Грім. Десь далеко б'є годинник на вежі. На іншому вибиває пів години.

Спарафучіле

Вже вибило північ?

Маддалена (плачучи)

Зажди трохи, брате...

Джільда

Як, дівчина плаче, а я ще вагаюсь?
Моє він кохання зганьбив і знеславив,
Та хочу за нього життя я віддати!

(Грім і блискавка. Джільда стукається в двері)

Маддалена

Хтось стука?

Спарафучіле

То вітер...

Джільда стукає в двері знову

Маддалена

Кажу тобі, стука!

Спарафучіле

Ну й диво! Хто там?

Джільда

Приймайте прибульця!
Дозвольте хоч ніч цю у вас перебути.

Маддалена

Ти спатимеш довго!

Спарафучіле (шукаючи щось у шафі)

Іди, відімкни-но!

Маддалено

Скоріше, не гаймось, нам доля сприяє,
Спасти юнака дозволяє вона!

Спарафучіле

Я згоден! Про мене, нехай помирає;
Я гроші за нього дістану сповна!

Джільда

Повинна загинуть, така молода я!
Пробач їм, мій Боже, тебе я благаю!
Пробач мені, батьку, цей крок відчайдушний,
Щасливця жде втіха,
А мене – труна!
Пробач же, пробач же, мій батьку,
Пробач же, щасливця жде втіха,
А мене – труна!
Щасливця жде втіха,
А мене - труна!

Маддалена

Знову хтось стука! Нам доля сприяє:
Спасти юнака дозволяє вона!
Впускай прибульця! Впускай прибульця!
Впускай прибульця! Впускай прибульця!
Нам доля сприяє:
Спасти юнака дозволяє вона!
Дає нам вона! Дозволяє вона!
Дає нам вона!

Спарафучіле

Так, поспішаймо! Нехай помирає;
Я гроші за нього дістану сповна!
Я згоден! Про мене, нехай помирає;
Я гроші за нього дістану сповна!
Я згоден! Про мене, нехай помирає;
Гроші за нього дістану сповна!
Я гроші за нього дістану сповна!
Я гроші за нього дістану сповна!

*Джільда стукається знову. Спарафучіле з кинджалом стає біля дверей.
Маддалена гасить світло й відчиняє двері. Джільда входить. Усе поринає в
морок.*

Маддалена

Стукіт знов!

Спарафучіле
Відкрий-но!

Маддалена
Заходьте!

Джільда
Боже! Я убивць прощаю!

Маддалена, Спарафучіле
Заходьте!

Грім і блискавка. Буря все ближчає й посилюється. Потім грім стихає і дощ припиняється. Тільки здалеку часом видно спалахи. З'являється Ріголетто, загорнутий у плащ.

Ріголетто
Ось вже нарешті я до помсти доходжу!
Вже тридцять днів чекав я,
Ридав страшними, кривавими сльозами,
В машкарі блазня, всім на сміх...
(Оглядає будинок)
Замкнулись. Що сталось? Хіба іще не час?
Заждемо...
Ця ніч така таємна!
Буря у небі грізна, а на землі – злочинство!
О, в цю хвилину я силу вчуваю!..

Годинник б'є північ

Ось і північ!
(Стукається в двері)

Спарафучіле
Хто там?

Ріголетто
Той самий! (хоче увійти)

Спарафучіле
Стривайте...
(Іде й повертається, тягнучи мішок)
Ось забитий ваш ворог!

Ріголетто
О радість!.. Дай світла!

Спарафучіле

Дать світла? Ні, перше гроші.
В річку ми вкинем його...

Ріголетто

Сам це зроблю я!

Спарафучіле

То ваша справа...
Тільки тут не місце,
Там далі глибше, там зручніше,
Швидше, щоб вас ніхто не бачив!
Надобраніч. *(Повертається в будинок)*

Ріголетто

Ось він тут!.. Мертвий!..
О так!.. Погляну в очі!
Та навіщо! Він напевно! Його остроги!
Небо і земле, гляньте!
Блазень нікчемний, а ось його володар!
Під мою п'ятою! Ось тут він! О радість!
Помстився люто за сором свій і горе...
Твоя могила – хвили!
Мішок тобі замінить саван!
До річки, мій пане!

Хоче тягнути мішок, але зупиняється, вражений, почувши з глибини сцени голос Герцога, який вийшов із корчми.

Герцог

Серце жіноче вічно мінливе
І жартівливе, як вітер лине;
Часто в коханні палко клянеться,
Плаче, сміється, все за хвилину...
Серце жіноче вічно мінливе,
Зрадить охоче за мить одну,
Зрадить охоче за мить одну,
За мить одну, за мить одну!
(Голос Герцога стихає вдалині)

Ріголетто

Чий голос?
Марю я, чи чую диво?
Ні, ні, ні! То він самий!
О прокляття! Гей ти, сюди, розбійник!
Та хто ж отой, забитий?

(Розрізає мішок)

Тремчу я... Тут мертве тіло!..

Спалахує блискавка

Дитина! Боже! Дитина!

О ні! Неможливо!

У Вероні зараз... Ні, це сон!

(Блискавка)

О горе! *(Падає на коліна)*

Доню рідна! Голубко...

Озвись до мене, о, відкрий, хто убивця!

Сюди! Рятуйте! Сюди!

О Джільдо, дитино, доню рідна!

Джільда

Хто це кличе?

Ріголетто

Ти не вмерла!

Зі мною, жива ти! О Боже!

Ах, єдина ти втіха,

Поглянь ти, озовися...

Джільда

Мій батьку любий!

Ріголетто

Що тут сталось? Скажи!

Завдав хто рану? Кажи но...

Джільда *(вказуючи на серце)*

Кинджал... тут... рану завдав...

Ріголетто

Хто цей злочинець?

Джільда

Обманула... я вас, батьку милий...

За кохання... я зійду до могили!

Ріголетто *(до себе)*

Боже правий! Моя помста кривава

Так нещадно її покарала!

(До Джільди)

До старого промов ти ласкаво!

Проминеться ще люта потала!

Джільда

Змовкну навіки!

Йому й мені ви пробачте!

Осініть ви... доню люблю хресним знаком...

У небесах ми із матір'ю разом...

Будем вічно молити Творця...

Ріголетто

Не вмирай... моє щастя... єдине...

О не лишай ти... мене в самоті,

Так, мене в самоті!..

Джільда

У небесах ми із матір'ю разом

Будем вічно молити Творця...

Так, молити за вас ми Творця!

Ріголетто

Доню любя! Не лишай ти мене! Не вмирай!

Не лишай одного ти мене в самоті!

Ти для мене світ весь, не вмирай!

Джільда

Йому... скажи...

Ріголетто

Доню рідна!

Джільда

Що простила...

Ріголетто

Джільдо любя!

Джільда

Мій батьку...

Ріголетто

Не лишай ти мене!

Джільда

Прощайте!...

У небесах...

Ріголетто

Не вмирай!

Джільда
У небесах...

Ріголетто
Не лишай ти мене!

Джільда
Помолюсь...

Ріголетто
Не вмирай!

Джільда...
За вас в небе... (*умирає*)

Ріголетто
Джільдо! О, Джільдо! Убили!
Ах! Вже збулось прокляття!

Рве на собі волосся і падає на труп дочки. Завіса